

EL PORTAFOLI ELECTRÒNIC DEL SERVEI DE LLENGÜES DE LA UAB

AUTOR

Nom: Enric Serra Casals

Departament: Responsable de la Unitat de Formació i Autoaprenentatge, coresponsable de la Unitat d'Avaluació i Certificació

Centre: Servei de Llengües (UAB)

E-mail: enric.serra@uab.cat

COAUTOR

Nom: Sònia Prats Carreras

Departament: Cap d'estudis

Centre: Servei de Llengües (UAB)

E-mail: sonia.prats@uab.cat

RESUM DE L'EXPERIÈNCIA

El portfolio europeu de Llengües és un projecte del Consell d'Europa que vol ajudar l'aprenent a reflexionar i autoavaluar-se sobre l'aprenentatge de Llengües al llarg de la vida, a facilitar el registre de l'aprenentatge fet, a valorar-lo i fer-lo transparent, a apreciar la diversitat lingüística i a contribuir als valors de la ciutadania democràtica.

El Servei de Llengües en desenvolupa una adaptació electrònica que respon a les exigències del context universitari, té en compte els seus diversos col·lectius i se situa dins el marc conceptual de l'EEES i la realitat de la Universitat com un ric entorn multilingüe.

Així, el portfolio del Servei és un instrument que reforça competències bàsiques relacionades amb la llengua i la comunicació (com el domini de la llengua pròpia o l'adquisició d'altres llengües); l'autonomia de l'aprenent i la seva capacitat de reflexió; que l'ajuda a prendre consciència dels llenguatges d'especialitat acadèmicocientífic o administratiu propis de l'àmbit universitari i a valorar les convencions i les característiques de les produccions verbals que es generen en l'ensenyament superior.

I, alhora, que li permet apreciar els aspectes interculturals fruit del contacte entre llengües i cultures que es produeix a la Universitat. Aquest portfolio s'insereix en algunes línies clau que el Servei vol potenciar: el desenvolupament d'eines per a l'avaluació seguint estàndards europeus, el reforç de la virtualitat i l'autonomia en l'aprenentatge; la valoració de la competència plurilingüe o el treball transversal entre les diverses llengües del Servei i entre les seves unitats estructurals.

ABSTRACT

The European language Portfolio is a project developed by the Language Policy Division of the Council of Europe that aims at helping learners to reflect on and self-evaluate their own language-learning throughout their lives, to facilitate a record of all learning that has been undertaken, to assess this and make it transparent, to

appreciate linguistic diversity and to contribute to the values of democratic citizenship.

The *Servei de Llengües* is developing an electronic adaptation of the Portfolio that responds to the demands and requirements of the university context, taking into account its various groups and bodies, and locates this within the conceptual framework of the EHEA (European Higher Education Area) and the reality of the University as a rich multilingual environment. In this sense, the *Servei's* portfolio is an instrument that reinforces basic competencies related to language and communication (such as the command of a speaker's first language or the acquisition of other languages), learner autonomy and the ability for self-reflection. It is a tool that will help learners gain an awareness of the specialised academic-scientific or administrative languages pertaining to the university ambit and to evaluate the conventions and characteristics of verbal production generated within higher education.

Additionally, it will allow for a fuller appreciation of those intercultural aspects deriving from the contact between languages and cultures that takes place within the University. This portfolio is articulated along certain key lines that the *Servei* aims at fostering and supporting: the development of evaluation tools following European standards, the reinforcing of virtuality and autonomy in teaching; and the assessment of plurilingual competence or transversal work amongst the various language services and amongst their structural units.

PARAULES CLAU

Portfolio europeu de les Llengües, Marc europeu comú de referència per a les Llengües, Avaluació lingüística.

ÀMBIT GENERAL D'INTERÈS DE LA INNOVACIÓ

Aplicació d'una eina estàndard a Europa per a l'autoavaluació de Llengües i de la competència plurilingüe a un context concret, l'universitari de la UAB, amb l'objectiu que sigui una eina útil, transparent i dinamitzadora del *Servei de Llengües*.

OBJECTIUS I SENTIT

El portfolio electrònic que projecta el *Servei de Llengües* es concep com una adaptació del Portfolio Europeu de les Llengües, o PEL. El PEL és una iniciativa del Consell d'Europa per donar suport a la mobilitat europea i cohesió entre els ciutadans per mitjà del foment del plurilingüisme i del pluriculturalisme. Vol facilitar la presa de consciència lingüística i una forma de registrar el coneixement i l'aprenentatge de Llengües i d'experiències interculturals. Vol estimular, també, l'aprenentatge d'idiomes i promoure l'autonomia en l'aprenentatge.

El portfolio adequat a la comunitat universitària de la UAB i els alumnes del *Servei de Llengües* ha de ser un portfolio d'adults. Tot i la possibilitat de decantar els portfolios cap a determinats àmbits i de contextualitzar-los per aconseguir-ne l'adequació i la utilitat màximes, els PEL són uns instruments amb un esperit i unes característiques bàsiques comunes: consten regularment de tres parts que són el passaport lingüístic, la biografia lingüística i el dossier.

La proposta de portfolio del *Servei de Llengües* té com a llengua principal la catalana, pròpia de la UAB, i el projecte es planteja, precisament, com una iniciativa de normalització del català en aquest àmbit. El portfolio del *Servei de Llengües* hi incorpora també l'anglès com a llengua vehicular tant en les interfícies

d'implementació, com en les de sortida.

El desenvolupament d'un portfolio per part del Servei de Llengües de la UAB es pot considerar oportú i estratègic en diversos sentits: en relació amb el context general de la UAB i, a un nivell més concret, en relació amb el Servei de Llengües i la seva conjuntura.

En el context general de la UAB

L'elaboració del portfolio del Servei de Llengües es pot considerar estratègica pels motius següents:

1) És una eina que s'insereix de ple en la reflexió al voltant del Pla de Llengües per a la Universitat Autònoma de Barcelona, document marc sobre política lingüística per al període 2007-2010. Aquesta proposta de portfolio es concep, concretament, com una aportació al Pla de Llengües, que preveu comptar en la seva progressiva definició amb les opinions dels professionals de la llengua del Servei de Llengües i de la UAB.

El portfolio del Servei de Llengües és una eina que s'ajusta a moltes de les primeres reflexions i propostes de línies de treball establertes en els primers documents del Pla de Llengües. Se'n pot destacar que:

a) Té un plantejament global, s'adreça a tota la comunitat universitària: és vàlid per a tots els col·lectius de la UAB (estudiants, PAS, PDI).

b) Incideix, sobretot, en l'"eix del coneixement" de la llengua, però té unes indubtables repercussions en els eixos de la qualitat i de l'ús.

c) Es concep com una eina que augmenta la consciència lingüística i que és idònia, per tant, per contrarestar alguns dels "condicionants desfavorables" que s'han destacat en aquesta línia en les primeres reflexions del Pla de Llengües.

d) Es tracta d'una eina amb una gran flexibilitat d'usos que es pot integrar en qualsevol programa formatiu, tant amb plantejaments formatius basats en la bimodalitat i la virtualitat, com en la presencialitat.

e) A banda de fomentar l'aprenentatge de la llengua catalana com a llengua pròpia, promou decididament l'aprenentatge de terceres llengües.

f) Fomenta el plurilingüisme. El portfolio del Servei de Llengües és un instrument que permet i incentiva la valoració de tots els coneixements i experiències lingüístics i culturals de l'individu (inclosos els anomenats "parcials") i es revela, doncs, una poderosa eina de suport a l'emergència i la construcció de la competència plurilingüe i pluricultural.

La concepció particular del portfolio del Servei de Llengües, d'altra banda, dona un sentit global, multilingüe i multicultural, a la bona part de la secció de biografia lingüística i estableix entre els seus usos prioritaris, per exemple, l'autoavaluació de la competència intercultural i l'explicació de les experiències lingüístiques i interculturals per part dels estudiants nous amb l'objectiu d'afavorir la "internacionalització a casa" dels estudiants de la UAB i d'avaluar i optimitzar,

ahora, els plans d'acollida d'estudiants procedents d'altres països.

g) Fomenta les destreses comunicatives lligades a les necessitats acadèmiques i professionals en diverses llengües (el català, el castellà i l'anglès, però també altres llengües) des de qualsevol programa o itinerari de formació o fins i tot més enllà de qualsevol formació: permet a l'usuari autoavaluar-se en relació amb aquestes destreses, els dona valor i augmenta la consciència de la necessitat de dominar-les amb una qualitat suficient, en relació directa amb l'èxit acadèmic, l'empleabilitat i l'èxit professional.

h) Contribueix a donar transparència i homologabilitat als nivells de llengua, per mitjà de l'adopció de nivells, descriptors i criteris acceptats comunament a Europa. Es pot afirmar que reforça decisivament el *Marc europeu comú de referència per a les llengües...* del Consell d'Europa.

2) El portfolio del Servei de Llengües, d'altra banda, és una eina en sintonia amb la filosofia de l'Espai Europeu d'Educació Superior.

a) Comparteix amb l'EEES la idea de transparència i homologabilitat a què s'acaba de fer referència, d'una banda, i la necessitat que els estudiants universitaris assoleixin competències bàsiques instrumentals com la de "comunicació oral i escrita en la llengua pròpia" o els "coneixements d'una segona [tercera o quarta] llengua" o competències interpersonals com l'"apreciació de la diversitat i la multiculturalitat" i l'"habilitat de treballar en un context internacional" o sistèmiques com la "preocupació per la qualitat" i la "coneixement de cultures i costums d'altres països".

b) El portfolio reforça, sobretot, una de les competències bàsiques sistèmiques clau de l'EEES, l'habilitat per treballar de manera autònoma. Perquè el portfolio és, més enllà dels usos possibles i dels beneficis col·lectius que se'n puguin desprendre, una eina per a l'autonomia en l'aprenentatge de llengües, un instrument de foment de la capacitat d'autoavaluació. Des d'aquest punt de vista, és una aportació en plena consonància amb els usos, les expectatives i les necessitats actuals dels estudiants de la UAB, immersos en la transformació que representa l'EEES.

En el context del Servei de Llengües

El portfolio també es pot considerar estratègic a un nivell més concret, en relació amb la conjuntura actual del Servei de Llengües, de creació relativament recent i en fase de consolidació. Pels motius següents:

1) Diversos dels punts clau en què incideix el portfolio corresponen a àmbits de treball molt desenvolupats en les diverses entitats que han confluït en la creació del Servei (Servei d'Idiomes Moderns, Gabinet de Llengua Catalana, Centre d'Autoaprenentatge de Llengües) i són ara àmbits potenciats i estratègics en el nou Servei.

El portfolio pot ajudar els professionals del Servei de Llengües a conèixer i canalitzar iniciatives i reflexions prèvies poc conegudes dins l'entitat, a consensuar plantejaments i terminologia, i a projectar cap al futur, per mitjà de la realització d'un producte concret, el millor de cadascun dels organismes en fusió en aquests àmbits.

Alguns d'aquests àmbits de treball són:

a) El de l'ensenyament-aprenentatge en virtualitat (en el qual es treballava intensament des del Gabinet de Llengua Catalana amb materials per a entorn virtual d'aprenentatge com Argumenta, o també des de l'antic SIM), opció que es relança actualment al Servei. El plantejament del portfolio com a recurs electrònic és una aportació, sens dubte, a aquesta línia de treball.

b) El de l'autonomia en l'aprenentatge (terreny en el qual hi ha una àmplia tradició de treball des dels dos centres d'autoaprenentatge preexistents, el NetCat i el CAL), que el Servei de Llengües situa ara en un lloc destacat del seu model d'ensenyament-aprenentatge. El portfolio pot esdevenir, sens dubte, un material clau per a l'aprenentatge autònom.

c) El dels recursos d'avaluació (terreny en què el Servei d'Idiomes Moderns aporta l'experiència d'haver desenvolupat un recurs virtual de prestigi, el SIMTEST), que el Servei de Llengües potencia també en l'actualitat. El portfolio és, fonamentalment, un recurs d'autoavaluació.

d) El de la reflexió sobre el plurilingüisme i el pluriculturalisme (terreny en què el Gabinet de Llengua Catalana, des de les seves àrees de formació i dinamització, havia treballat sobretot en relació amb els programes d'acollida lingüística i cultural d'estudiants nous), també potenciat ara pel Servei de Llengües i singularment pel portfolio.

2) El portfolio del Servei de Llengües es planteja com un producte cohesionador del Servei. Es concep com una eina que implica el treball conjunt i coordinat de diverses unitats estructurals de l'organització: neix com una iniciativa de la Unitat d'Avaluació i Certificació i de la de Formació i Autoaprenentatge del Servei, però hi és imprescindible, també, la col·laboració de la Unitat de Dinamització Lingüística.

Hi és cabdal, d'altra banda, la implicació dels coordinadors dels diversos idiomes (en plena reflexió sobre els nivells dels cursos del Servei en relació amb el MEQR) i la dels formadors de l'entitat, sobretot els que s'ocupen més directament de l'aprenentatge basat en l'autonomia (formació bimodal i virtual).

3) El portfolio del Servei de Llengües és una eina de promoció del Servei: dels seus cursos i recursos formatius (dels quals el mateix portfolio divulga l'existència), però també dels altres serveis de l'entitat. Pot ser un instrument, també, de fidelització d'antics usuaris.

4) El portfolio és una eina que obre i prolonga el Servei de Llengües cap a la comunitat universitària. No es concep com un instrument limitat al reduït dels aprenents d'idiomes, sinó que neix amb la voluntat de ser un instrument útil a qualsevol persona de la comunitat universitària.

Perquè la Universitat és un entorn on la llengua (les llengües) és omnipresent, una llengua que requereix unes determinades exigències en l'ús formal (qualitat, rigor, respecte per les convencions, domini del llenguatge de l'especialitat, etc.) i unes determinades actituds en els parlants (de respecte pel plurilingüisme i el pluriculturalisme, per exemple) que requereixen reflexió i aprenentatge i fan necessàries, per tant, eines que permetin generar-los.

Així doncs, el portfolio projectat permet recollir l'autoavaluació, la reflexió i les evidències de l'aprenentatge i les experiències lingüístiques dels alumnes del Servei

de Llengües, però també les de qualsevol altre membre de la comunitat universitària. Ha de ser útil, doncs, per posar només tres exemples, al personal de l'administració i serveis que vol aplegar les produccions lingüístiques reeixides en el desenvolupament de la seva feina; a l'estudiant que vol preparar el currículum amb l'especificació de la seva competència lingüística i que recopila les evidències que poden contribuir a la seva empleabilitat, o a l'estudiant autòcton que s'acull a un programa Erasmus i planifica la seva mobilitat des del punt de vista del seu nivell idiomàtic i de la seva competència intercultural.

CRITERIS GENERALS I CARACTERÍSTIQUES

El portfolio del Servei de Llengües s'inspira en les directrius del Consell d'Europa sobre aquest document. Tot i que es manté del tot dins l'esperit general del projecte europeu, constitueix una adaptació particular amb l'objectiu de fer-ne una eina útil, realment utilitzada i adequada a les necessitats del context on sorgeix.

Alguns dels criteris generals a què respon el seu desenvolupament són els següents: 1) la contextualització universitària; 2) l'existència d'un pla detallat per garantir-ne la implantació i l'ús, en el qual es fa, per exemple, una selecció d'usuaris i una prioritització d'usos; 3) l'opció per una eina electrònica, en contraposició a la majoria de PEL desenvolupats a Europa; 4) el respecte per la propietat individual del portfolio, però la idea que les aportacions individuals poden contribuir a un coneixement compartit si el propietari del portfolio ho autoritza.

El PEL electrònic del Servei de Llengües presenta les tres parts habituals dels PEL, indicades més amunt, però desglossades en deu seccions.

<i>Passaport lingüístic</i>	<i>Biografia lingüística</i>	<i>Dossier</i>
Secció 1 Perfil de les competències lingüístiques.	Secció 3 Avaluació de la competència intercultural.	Secció 8 Evidències i documentació en l'aprenentatge de Llengües.
Secció 2 Certificats i acreditacions.	Secció 4 Autobiografia lingüística.	Secció 9 Evidències i documentació del domini de la llengua en l'esfera dels estudis universitaris i de les produccions per mitjà de les quals es concreta.
	Secció 5 Autobiografia d'aprenentatge.	Secció 10 Evidències i documentació del domini de la llengua en l'esfera del treball i de les produccions verbals per mitjà de les quals es concreta.
	Secció 6 Avaluació lingüística en les esferes de l'estudi i la feina.	
	Secció 7	

Pel que fa a la primera, el passaport lingüístic, s'adopta a grans trets el format i la distribució de continguts dels PEL validats pel Consell d'Europa, entenent que és la part fonamental d'un portfolio d'adults, que ha de permetre la mobilitat europea i que ha de ser fàcilment comprensible i homologable als altres països, on els ciutadans han de poder presentar les seves capacitats i qualificacions professionals de manera clara.

La proposta del Servei de Llengües conté la documentació per a la descripció autoavaluativa de competències lingüístiques basada en la taula d'autoavaluació general del MECR (secció 1) i el registre de certificats i acreditacions obtinguts (secció 2). Pel que fa al resum d'experiències d'aprenentatge d'idiomes i interculturals, opta per abordar aquesta qüestió dins l'autobiografia lingüística pel fet que sembla el lloc idoni per a l'obtenció i tractament d'aquestes informacions, independentment que les dades es puguin obtenir, al moment d'imprimir, en el document de passaport.

La segona part, la biografia lingüística, és especialment destacada (es desglossa en cinc seccions). La determinació del que "es pot fer" en les diverses destreses i nivells lingüístics es fa en les esferes de l'estudi i del treball, amb l'objectiu de contextualitzar el portfolio. La qüestió de la determinació del que "es pot fer" apareix també directament vinculada dins el portfolio del Servei a la secció 7, de determinació dels objectius d'aprenentatge i es relaciona, doncs, amb un procés de formació concret o amb la intenció d'emprendre'l (amb el que *es vol poder fer*, per tant).

Una altra qüestió fonamental és l'opció que fa el portfolio del Servei per un enfocament no tan lligat a l'explicació llengua per llengua, en diversos punts de la biografia, sinó orientat més aviat a la competència plurilingüe i pluricultural (les seccions 3, 4 i 5 tenen, fonamentalment, aquest plantejament general, per bé que algunes respostes s'han de conduir cap a una llengua concreta). La biografia lingüística no es planteja, doncs, en bona mesura, com una suma de les biografies lingüístiques d'una persona, sinó com una sola biografia, fortament idiosincràtica, per a cada persona.

La tercera part del portfolio, el dossier, és pròpiament el "portafolis", la suma de documents i evidències recopilats per l'usuari que li permeten autoavaluar-se i facilitar l'avaluació a terceres persones si ho considera oportú.

El dossier, en aquesta proposta de PEL, presenta tres seccions diferenciades que corresponen a tres tipus d'evidències d'aprenentatge: les que es relacionen amb l'aprenentatge d'idiomes (secció 8); les que es relacionen amb l'àmbit acadèmic universitari (secció 9) i les que es relacionen amb el món professional: els documents i les evidències de produccions que des del punt de vista lingüístic i comunicatiu poden ser ben valorades pels empleadors, a criteri de l'usuari del portfolio o, senzillament, que són ben valorades per ell mateix com a bones pràctiques professionals (secció 10).

El dossier pot contenir documents en diversos formats (text, àudio, vídeo, etc.) i amb diverses orientacions (intervencions fetes amb un programa de presentacions orals, treballs escrits, produccions orals, etc.). Els documents no han de tenir necessàriament la seva forma "final": hi pot haver esborranys, per exemple, o mostres del procés de creació dels documents i de la seva reelaboració, o document

reflexius. Cada dossier ha de contenir una fitxa de registre i resum dels documents que conté.

METODOLOGIA

Per a l'establiment de les característiques del portfolio del Servei de Llengües de la UAB s'ha elaborat una anàlisi de diversos PEL existents: el portfolio d'adults del MEC (model 59.2004), l'anglès del CILT, The National Center for Languages (model 9.2001), el de l'European Language Council (model 35.2002) pensat per a l'ensenyament superior, i els dos portfolios electrònics a què s'ha tingut accés directe: el d'EAQUALS/ALTE (model 6.2000) per a adults universitaris i l'electronic European Language Portfolio (eELP), elaborat en el marc del Programa Minerva amb finançament de la comunitat europea i pensat per a adults (16+) i amb especial atenció als estudiants universitaris europeus. També s'ha consultat un portfolio en suport de paper, portuguès, no validat, el *Portfólio das linguas estrangeiras. Ensino superior*.

S'ha tingut una cura especial, d'altra banda, a estudiar els aspectes relacionats amb el context, els usos i els usuaris i amb altres agents implicats en les diverses fases de materialització i ús del portfolio, que es resumeixen a les taules següents:

<i>Agents implicats en l'elaboració</i>
Unitats que promouen el projecte: Unitat d'Avaluació i Certificació, Unitat de Formació i Autoaprenentatge.
Desenvolupadors dels continguts.
Desenvolupadors del programa informàtic.
Unitat de Dinamització Lingüística (consultes sobre diversos aspectes dels continguts del portfolio).
Formadors relacionats amb l'aprenentatge autònom (consultes sobre diversos aspectes dels continguts del portfolio)
Coordinadors d'idiomes (consultes sobre diversos aspectes dels continguts del portfolio)

Per implantar-lo, d'altra banda, cal comptar amb:

<i>Agents implicats en la implantació</i>
Unitats que promouen el projecte: Unitat d'Avaluació i Certificació, Unitat de Formació i Autoaprenentatge.
Unitat de Dinamització Lingüística (estratègia per a la implantació).
Professorat del Servei de Llengües (sessió explicativa per al coneixement de l'instrument i la disseminació entre els estudiants del Servei).
Diversos agents de la UAB: agents relacionats amb els programes de mobilitat, amb l'ingrés dels estudiants a la UAB, amb l'Àrea de Recursos Humans, amb l'Àrea de Comunicació, Treball Campus, etc.

A l'hora d'utilitzar quotidianament el portfolio, d'altra banda, s'ha de pensar en altres agents. Cal distingir, pel que fa a aquesta qüestió, entre els usos relacionats amb el públic prioritzat que podem anomenar "captiu", els estudiants del Servei, i la resta de membres de la comunitat universitària.

Una altra distinció fonamental es relaciona amb si es fa un ús privat del portfolio (a càrrec del propietari), si se'n fa un ús compartit amb un formador (sempre en el cas d'estudiants del Servei), o si el propietari decideix posar algunes informacions a l'abast d'altres usuaris (biografia lingüística). Aquesta última opció requereix un

mecanisme de gestió d'aquestes dades i uns objectius específics (publicació de biografies lingüístiques, edició al web del Servei de Llengües, etc.)

En aquestes diverses situacions d'ús, cal comptar amb:

<i>Agents implicats en l'ús a càrrec d'estudiants del Servei de Llengües (senpre amb formador)</i>
Unitat de Dinamització Lingüística (dinamització del portfolio al Servei).
Professorat del Servei de Llengües implicat en l'ús: professorat de cursos per a estudiants nous; professorat de formació bimodal i virtual; professorat de destres comunicatives; altres professors de cursos presencials interessats en el projecte (sessió de treball explicativa).
<i>Agents implicats en l'ús a càrrec d'estudiants de la UAB que no ho són del Servei de Llengües</i>
Unitat de Dinamització Lingüística (dinamització del portfolio a la UAB).
Diversos agents de la UAB: agents relacionats amb els programes de mobilitat, amb l'ingrés dels estudiants a la UAB, amb l'Àrea de Recursos Humans, amb l'Àrea de Comunicació, etc.
<i>Agents implicats en l'ús compartit del portfolio</i>
Professorat de la formació bimodal i virtual (gestió de les informacions de la biografia lingüística que poden estar a l'abast de tothom).
Professorat d'estudiants nous (gestió de les informacions de la biografia lingüística que poden estar a l'abast de tothom).
Unitat de Dinamització Lingüística: gestió de diverses seccions emplenades pels estudiants nous que fan cursos al Servei a fi de poder valorar els programes d'acollida lingüística i millorar-los o, per exemple, d'aplegar biografies lingüístiques com a testimonis interessants que poden afavorir la mobilitat d'entrada o de sortida, o a fi d'organitzar el concurs literari del Servei.

RESULTATS I CONCLUSIONS

El portfolio del Servei de Llengües de la UAB es troba tot just en la fase de projecte. Les opcions preses, amb tot, després d'analitzar instruments semblants i el context d'implantació (el Servei de Llengües i, més en general, la UAB) semblen ben encaminades per aconseguir una eina útil per a la conscienciació lingüística dels aprenents de Llengües de la UAB i de qualsevol persona que pertanyi a la comunitat universitària, que pugui respondre als objectius indicats més amunt.

REFERÈNCIES

- ALTE. *EAQUALS-ALTE eportfolio* [en línia].
<<http://www.eelp.org/eportfolio/index.html>>. [Consulta: 1 de setembre de 2007]
A la mateixa adreça: EAQUALS-ALTE. *The EAQUALS-ALTE eELP Guided Pathway: a Guide to Navigating the EAQUALS-ALTE electronic European Language Portfolio*. [Consulta: 1 de setembre de 2007].
- Avelino C.; Arroyo, F. *Portfólio das línguas estrangeiras: ensino superior*. S. I.: Edições Colibri: 2002.
- CILT. The National Center For Languages.
European Language Portfolio for Adult and Vocational Language Learners [en línia].
<<http://www.cilt.org.uk/qualifications/elp/adultelp.htm>>. [Consulta: 1 de setembre de 2007].

European Language Council (ELC/CEL). *Portfolio Europeo de las Lenguas (PEL): edición para la educación superior* [en línia]. <http://www2.unil.ch/cdl/PEL_CEL_Espagnol/Accueil.html> [Consulta:...].

Es pot consultar també el web de l'ELC <<http://web.fu-berlin.de/elc/portfolio>>, que conté explicacions del portfolio per bé que no l'accés a tot el document.

Göteborgs Universitet; Università degli Studi de Milano; Gap multimedia; Universidad de Salamanca; IMCS Intercollege; Högskolan i Skövde; Europa Universität Viadrina Frankfurt (Oder). *eELP: European Language Portfolio* [en línia]. <<http://eelp.gap.it/ES/default.asp>>. [Consulta: 1 de setembre de 2007].

A la mateixa adreça: *The electronic European Language Portfolio: a guide for teachers* [Consulta: 1 de setembre de 2007].

Ministerio de Educación y Ciencia. Educación. Programas Europeos e Internacionales. *Portfolio Europeo de las Lenguas*. [en línia].

<http://www.mec.es/programas-europeos/jsp/plantilla.jsp?id=pele_docs>.

Conté, entre altres portfolios, el *Portfolio Adultos (de 16 o más años)*:

"Introducción": <http://www.mec.es/programas-europeos/docs/pel_adultos_intro.pdf>;

"Pasaporte":

<http://www.mec.es/programas-europeos/docs/pel_adultos_pasaporte.pdf>;

"Impresos":

<http://www.mec.es/programas-europeos/docs/pel_adultos_impresos2004.pdf>.

I conté també la *Guía de familiarización con el documento* <http://www.mec.es/programas-europeos/docs/guia_pel_adultos.pdf> [Consulta: 1 de setembre de 2007].